

ఉ మ ర్ ఖ యా ౦

(స్వేచ్ఛానువాదం)

[చేర్పులు — కూర్పులు

మాధవపెద్ది

బుచ్చి సుందర రామశాస్త్రి

సోల్ ఏజంటు :

ప్రభాత్ అండ్ కో.,

బుక్ సెల్లర్స్ అండ్ స్టేషనరీ

పాలకొల్లు : బెజవాడ

A

సర్వస్వామ్యములు గ్రంథకర్తవి

ద్వితీయ ముద్రణము 709 C 1000 9.45

జానకీరామా ప్రెస్, తెనాలి.



గురు దేవులు

21/5

పేరికి విన్నవించు పేషలుడై కడియమ్మునందు మ
ద్దారకు లందు పెద్దతనిఁ దద్దయు నాటల నాడఁజేయుచున్
గారము మీఱునట్లు మదగారమునందొక బిడ్డ పోల్కి జె
న్నారినవాఁడు నేఁడితని యర్హత నాకభినందనీయమా

అగునితఁడు స్వయంవ్యక్తుఁడు
భగవంతుడు గురువు వీనిపాండితి కేనో
నగువాఁడు గురువును వీ
నిగుణాధ్యత్వమ్ము మాననీయమైందున్

—శ్రీ చళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రిగారు శతావధాని

* * *

ఎందఱులేరునేఁడు సుకవీంద్రులఖండకవిత్వ రాజ్యసం
క్రందనులంఘవిశ్వజన గౌరవభాజను లట్టివారిలో
నెందఱకబ్బె నీకు లభియించిన కూర్పునేర్పు లో
సుందరరామశాస్త్రి నినుఁజూచుట పండుపు తెల్లువారికిన్

—శ్రీ తుమ్మల సీతారామమూర్తిచౌదరిగాట

* * *

వాకులు తేనె వాకలయి పాఱగ మాధవు పెద్దతోటలో
కోకిలరీతిపాడెదవు కోమలకంఠముతోడఁ పూలలో
రేకునరేకునన్ దొలకరించు నిగారము వెల్లివోపునే
లోకము కానుపించును తెలుంగున సుందరరామ సత్కవీ

—శ్రీ రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు

6

కపతావీధులగోడుబిళ్ళలును బొంగ్రాలాడు కోడూరి మా
 ధవపెద్దింటకి బుచ్చిసుందరుడవై త్వత్కావ్య గంగారురు
 కవి వై రోచన రాజ్యచక్రమొకయంగంజుట్టి మిన్నంటగా
 అవురా ! సుందరరామవామన స్వయంవ్యక్తుండ పై నావురా

పరమాశ్చర్యము నీదు శిల్పరచనాప్రాగల్భ్య మూహించినన్
 దెరలొందొండు తెనుల్పు కొంచరిగి యుద్దిష్టార్థముల్ కళ్ళముం
 దరవెల్గింతు తళుక్కనన్ మెఱపుచందానన్ బళీ! బుచ్చిసుం
 దర నీసుందరసూక్తి మాధుకణబృందస్యంద మగ్గింతురా !

పొగలుసెగలురేగ పొగులుగుండియనుండి
 పచ్చినెత్తు జారిపడుచునుండ
 నగవుముసుగువెట్టి నర్తించె నీకై త
 యేడ్చునెదల గ్రుచ్చియెత్తితేర్చి

లాకలూకపదమ్ముల మేకతోక
 పద్దెముంటలె మాధవపెద్దిబుచ్చి
 సుందరుడు ముళ్ళువెట్టి మారందధార
 లొలుకు ఆగారడీ యొడ్ల కలవియగునె

వెండికొండ నెత్తమ్ముల తుండమెత్తి
 పూప జాబిల్లి కబళించి పూలబంతు
 లాడు వెనకయ్య మెడగంట నూడబెరికి
 కొన్నదిర నీదుకైత బుచ్చన్నసుకవి !

-శ్రీ కాటూరి వేంకటేశ్వరరావుగారు

తలఁతుకొని నున్న భజింతు నీదు మధుపాత్రక నీసకీక మీదు ని
 మ్మలమైయున్న పసంతరాగమున సిందూరించుకొన్నట్టి మీ
 లలితోద్యానము లోపలకొని లిచెదకొ లక్షింతు నీ నిక్కపుం
 దలపుకొ మీవలపుకొ మనమ్మున కసాధ్యంబున్న దేముండెడికొ

ఉ మ రు

లలి నీవుండెరియుకొ వసించు పొదరిల్లా యిద్ది? యిద్దాని ముం
 దలగా నుండివ యీ శిశుప్రకృతి నెన్నాళ్లీ రలానంద లీ
 లలిఁ బాలించితిరో కదా! సొనలు లాలల్ వోయఁగాఁబూల బా
 లలకుకొ జెట్లపయికొ విహంగములు జోలల్వాద నాలించుచుకొ

ఎపుడచ్చోటను బూలతుప్పరలలాగే యున్నదే యేమి క
 ప్రపుఁ గమ్మందనమబ్బి యిచ్చటను! గుట్టండన్నఁ గుట్టండుగాఁ
 డు పువుందోపెటులిట్టి యీ చిరిపిగాడ్పుం గన్నదోగాని యె
 ల్లపుడుం దీవల సందులకొ జొరుటలేనా? కన్నపుం దొంగగకొ

అది నీ కేర్కొనియున్నయట్టి సెలయేతా ? నీవు చిత్రించుకొ
 న్నది యంతుండినయట్టి నీటిపరుగేనా ? యీ రెలుంగేని యె
 ద్లాదిగెకొ నీ కవనమ్ములో నచట మున్నున్నట్టులే యుండియు
 న్నది నేఁడుకొ గవిహంసలకొ బరమహంసాకారి వీవన్నిటకొ

అంతశ్శ్రుతి

అవసానమ్మున హంపచేయు రుతితో హంసాభిధుండైన యా
రవి సాయమ్మున నస్తమించు రుచితో రక్తాశ్రువుల్ రాల్చుచున్
గవిహంసా ! యలనాడు దైవతముపైఁగాఁగన్ విషాదత్వ మం.
త విషాదాంతమొనర్తువే కవనగాంధర్వమ్ము సంతశ్శ్రుతిన్

వాకును వాకునుం జ్వలితవహ్ని విధానఁ గిరాతుఁగూర్చి వా
ల్మీకి ముఖమ్మునుండి వెడలెన్ మునుల్లోకము కాని లోకమే
యాకృతినొంది నీయెడల నక్షరతన్ జతబాయు పక్షిగొం
తోకవి! నేఁడుగూడను కువూకువుమంచు ధ్వనించుమాహృదిన్

అజాని విలాపమున్ గడచునట్టిది నీడు విషాదమొక్కటే
నిజముగ నప్పుడప్పుడు జనించు వియోగముకన్న నెప్పుడో
స్వజనముఁ బాసిపోదుమనుసంగతియే సహియింపరానిదీ
ప్రజకది యెంతదుర్భరము పాపము నీయటువంటి వేత్తకున్

అం త శ్చు తి

అవునో నెచ్చటినిన్నొ యిచ్చటికిఁ ద్రోయన్ వ్యాయమా? సర్వమా
నవ సంఘమ్మును నీచపక్షమునఁ నుండున్ సిద్ధమిమ్మాటకిం
కెవరో వేఱుగ సాక్ష్యమివలెనె నీకిష్టమ్మెగా నట్టులన్
గెవుమంచున్ బడి నేలపై నవుడటుల్ గీపెట్టుటే చాందే

ఈ పడియున్న నిన్నిచటనేనియు నుండఁగనీక యెంతచూ
పోపనివాఁడో యింకనెటకో తరలింపఁగనున్న వాఁడెవం
డో పొడగానరాని యొకధూర్తుఁ డతండటె యీశ్వరుండుపో
దూ పసిఁబట్టుటే పరమదుర్ఘట మేటికిఁ దద్విచారణల్

ఈ పువుఁదోట నిన్నిడువ దెన్నటికేని విరర్థకంపుదె
వోపహతికై గుఱించి వగనొందరు నీ ప్రియతోడుతన్ నినున్
లోపలఁ బెట్టుకోఁగలదు లోకలెఱుంగఁగలారు వాసనా
రూపతనిన్ను నమ్ము మిదిరూఢిగ నా యుమరూ! జగద్గురూ!

ఉదయరాగము

సకియ మన భాగ్యరేఖలు స్వర్ణకాంతి
వెలుగు చున్నవి పూర్వాశ కెలవజూడు
మల్లదే సుఖసూర్యోదయమ్ము లెమ్ము
తీయతీయని మధువు నందీయరమ్ము

ఇలయొక పానశాలికగ నీ వినవచ్చెడి విశ్వగీతమే
పిలిచెడి పిల్పుగాఁగఁ దలఁపే తెలువంబడినట్టి తల్పుగాఁ
జెలఁగఘటమ్ములందు మధుజీవనచారలు క్రోల్చుకొందమే
చెలియ ! యొక్కొక్కొక్కరము చేతములన్న విశుద్ధపాత్రలకా

చూచితె నీటిచుక్కలటు చుక్కలెటుల్ నిసిపాత్రనుండి చె
ల్లాచెదరయ్యెనో మణిశిలక విసరంగఁ బ్రభాతమల్లదే
చాచెను భాస్కరుండు కరజాలము జాలముపన్ను వేటకాఁ
డై చలచల్ల స్వర్ణశిఖరాళికినై సులతానుమేడపై

ఉ ద య తా గ ము

లోకములోనియీమృగయులుఁ మృగయావ్యవహారమంచునా
వేకువవచ్చి లోజు వల వేయును దీయును సంజకెల్ల ని
ట్లే కొలఁదిఁ గొలంది హరియించును నాయువు నొక్కసారిగా
గాకను బ్రాణికోటి కెఱుకంబడ నీకను రాకపోకలఁ

రమణిరొ! చూడుమా యుదయరాగము నేత్రముదెట్లొ జ్ఞాననే
త్రమునకు నట్టలే హృదయరాగమునైతము రమ్యమైన ప
ర్ణములటఁ జేరినట్లై మధురమ్ములు ముగ్ధములైన ప్రేమభా
వము లిటఁజేరుఁ గ్రోలుదము బాహిరిమంతరముఁ సమమ్ముగఁ

తరుణము మించిపోయిన వృథాయుయిపోవు నిరీక్షయెల్ల నా
యరుణిమా యాతపంబయిన యట్టులె యీ యనురాగమేని దు
స్తరతరమైన సంసరణతాపముగాఁ బరిణామమొందెడిఁ
దొరుకదు ముందు జీవనమధుద్రవ మిట్టిది జన్మముండగఁ

అకాశంబను పానశాల మదయంబఁ పాత్రతో స్తోత్రమఁ
రూఁగెకొని సూర్యుఁడిచ్చు రుచిరారుణ్యంపుద్రాక్షరసం
బాకంతంబుగ నారగింప నిపుడెట్లాయత్తముచున్నదో
లోకస్థావరజంగమప్రకర మాలోకింపు మాతృప్రియా !

తడవిటనుండఁబోము తడిదప్పిన నిష్క్రమణమై గాని యే
ర్పడదు పునఃప్రవేశమికఁ బాత్రల కింకెడిఁదోషణార్థముం
డెడి రసమింతలోఁ దెఱువుడి వడి ద్వార మటంచునెట్లు సం
దడి యొనరింత్రొ జీవులు వినంబడుగా ! మధుశాల మోసలఁ

ఉ మ ర్ ఖ యాం

నవనవంబగు జీవనము ప్రసాదంప
 విశ్వమంతయుఁ బల్లవించువర్ణమున
 జీవిజీవికిని దారావాహికముగ
 హృది రాగరస మావహిల్లు వర్ణమున
 అనునిమేషమ్ము నీ యధరబింబమ్ము
 పిలుచుచున్నటు వలపించు వర్ణమున
 సలరు ద్రాక్షరసం బాపాత్రతోడఁ
 బ్రేయసీ ! తెచ్చి నాపెదవి కందిమ్ము
 ఇతరాదుతిరిగి పోయిన నిమేషమ్ము
 మనదియోనో కాదో మరునిమేషమ్ము
 తత్క్షణమే తెమ్ము ద్రాక్షరసమ్ము
 నాస్వాదనానంద మనుభవించుము
 నేవెన్నదీయఁగా నీకులకొ జిలకి
 యొడి బిడ్డఁడుండగా నూరెల్ల వెదకి
 చెలి ! యమూల్యంబైన జీవితంబండు
 నకట ! కాలంబెంతో హతమొనర్చితిని
 చాలు నేపడినట్టి శ్రమము సర్వమ్ము
 బూదిలోఁ బన్నీరు పోయుటైపోయె

సందెవెలుఁగులలోఁ బానకాలముందు
 విలిచి తనచేతిలోనున్న కలశినుండి
 చుక్కారల్చెను జక్కనిచుక్కయొకతె
 దేహ మిదియుండిగూడ విదేహమయ్యె

చేతఁ గలకమధువు చెంతను బ్రియురాలి

యాత్మమధువు మాన మనలుమధువు

ఆరబండె నా మనోరథఫల మిట్లు

మధువెకాని ముక్తివధువె వలదు

కడురమ్యమ్ముగఁ బూచు నే తరుణ వృక్షచ్ఛాయనో కాలము

గడుపఁజెంతఁ బికస్వరమ్ము రసవంతమ్మా ప్రబంధమ్ము సా

పడ నుస్వాదుఫలమ్ములున్ మధురముల్ పక్వాన్నముల్ మోవిపై

నిడ ద్రాక్షమధుపాత్ర యున్నయెడ నిస్సీ ! స్వర్గమింకేటికిన్?

అవిగో! రాలుచునున్న యాపుపులచాయన్ మృత్యునిశ్వాస వా

యువులన్ వ్రాగిరియెందరో చునసహాయుల్ నెయ్యులేకొందె మా

యుదొ యీదేహము నంటియుండగనె నోరూరించు ద్రాక్షఫలా

సవ మాకంతముగా ననుక్షణము నాస్వాదింత మాతృపి,యా !

తలపై నొక్కొకపువ్వె రాలిపడుచుండన్ బైడిలేయెండ చు

క్కల నెఱ్ఱేనులఁ గమ్మదెమ్మెరలమొల్కుల్ నీటి పన్నీటి చు

క్కలఁ డిల్కన్ సరసీతటిన్ పక్షవృక్షచ్ఛాయలోఁ గెంపుఁ జా

యల ద్రాక్షరస మారగించిము వయస్యా ! భుక్తశేషమ్ముగన్

ఇం దీస్నేహలతాకుడుంగమున నేనే నీవునై యుండి నీ

సౌందర్యమ్మును విప్పెదన్ నెమలిపించంబట్లు లోఁజూపులో

నందితున్ హృదయమ్ముకున్ హృదయమత్యంతమ్ము నర్తింతు నా

నందాశుల్ హవణిల్లి కన్గొనల నీ నా తృప్తచల్లారగన్.

ఈ వనలక్ష్మి వీవయిన నేను వసంతుడనైన నిత్యమున్
హువులబండుగై గడచిపోవును జీవితకాలమంతయున్
భావమె స్వర్గమై యమృతభాండమె నీవయియున్న నింక స్వే
చ్ఛావరమొందెదన్ నిజరసమ్ముగ గుత్తుకబంటి గోరెదన్

ఒకరూపమ్మె వహించు మేఘములమై ఓముత్యమా! ఓయమా
యికమా! కొండలఁ దేలిపోవుదమా? కాదేన్ జంద్రకాంతలమై
యొకమారే వికసించి వెన్నెలకు లోలోలీనమై పోదమా!
ఇఁకఁ గ్రొంగ్రొత్తగ నొక్కరింకొకరమై యే నీవు జన్మింతమా.

జతగా నిర్దుర మొక్కరూపమె వహించన్ నీకు నీ వేళలో
హితమైయుండక పోయినట్లయినఁ బోనీ నీవు పుష్పించు మా
లతివైనన్ బ్రకృతి శ్రుతిన్ బ్రణయలీలాగీతికల్ వాడి నీ
ప్రతిపేష్పమ్ము మరందబిందువుల నాస్వాదింతు భృంగంబనై

అదియున్ నీకు ననిష్టమైనయెడ సంభాస్వర్ణ వర్ణమ్ముచేఁ
బొదువంగాబడినట్టి చంద్రకళవై పొమ్మివు దివ్యోదక
హ్రదమైపోదును నేను నాయుదకమధ్యంబందు బింబించి నేఁ
గదలన్ గారికి నీవునుం గదలి యూగన్వచ్చు నాలోపలన్.

కలిగెన్ వింతవెలుంగు జీవికకెదో కాసెన్ మనోవీధి వె
న్నెలంన్ వప్పుచునుండునీకనులు వన్నెల్ వన్నెలన్ జిన్నెచి
న్నెల రాచిల్కగ గూడుగట్టుకొని లోనే కాపురంబుండె నీ
వలపో ముద్దులసీనుఁ రమ్మునడిపింపన్ నన్నుఁ బూబాటలన్

నిలువన్ నీడ లిక్కేల వేతెచెపుమా నీవేనునుం దోడు నీ
డలమైయుండగ నంత కావలసియుండన్ బల్కు ముత్యాలమే
డలు లేవోయిక వానిలో వలపుజాడన్ దోచవో రంగురం
గులనీడలో శతముల్ సహస్రములునుంగ్రొంగ్రొత్తరూపములన్

కలకుం బ్రాణమువచ్చినట్లై మది తెక్కలో దెచ్చుగొన్నట్లై మ
బ్బులతో మంతనముండియుండి మనచూపుల్ చుక్కలంగప్పిపు
వ్వలజల్లుల్ దవుదవ్వలం బొలయఁగాఁ బోరానియేయంచు లం
చులలోనో విహరించుచుంటిమనిపించున్ గోర్కెలూరించుచున్

అలసెన్ బ్రాణము విశ్రమింతమిక నాత్మరామమందున్న స్నే
హలతామంటప మధ్యభాగ సుఖశయ్యన్ మేనులన్ వ్రాల్చి చా
యలదై నందిన కేళికామృత సరోహంసధ్వనుల్ వించు నూ
ర్పుల లోలో మన మొండొరుల్ వలపుఁదీరున్ దియ్యము న్నిల్పుచున్

*

*

*

మ దు వు

తీయనిదాక్షపండులను దీయురసమ్మును ద్రాగఁ ద్రాగుచో
తాయెను జీవహింసమెయి నామిషభక్షణఁజేయ లోటురా
దాయెను మానవత్వమున కచ్చము నెత్తురుకూడె యైన రా
జాయె నిఁకెంతగాఁ బతిలమానొ వివేచనరీతి జాతిరీన్

దొనవయిఁ దేలిపోవు పుపుదోనెను నట్టిటుఁజేయుకొంటె గా
లిని బలె వచ్చితాకునుఁ జెరి! మధుపానపుఁ బాపశీతి పో
దునె యనుకొమ్ము దీనన యధోగతిఁబ్బి రసామృతమ్మునే
ధనమున కమ్మికొందురుగదా! యొక కొంచరియెకొంచుపో

మోవిని పానపాత్రనటు మోపఁగఁబోయెడి నోచులెన్నియో
యావిధిచేత మూయఁబడినప్పటికిన్ జెలి! చూడు చూపులన్
గ్రోపుల మాటిమాటికిని కోయిల కూయిలఁజొచ్చు నేటికిన్
ద్రాపుడి! త్రాపుకీ! మధుపుత్రాపుడి! యందు గుభావిరాగిలన్

జడుపన్ పెన్ జలిచే వడంకుచును బళ్ళార్తాపమన్ ప్రాత ప
చ్చడమున్ గప్పితి వింకనేల ప్రభవింపన్ నీటిలో నిష్పల్లె
పడి హేమంతమునన్ వసంతుదిగో! జ్వాలాముఖంబందునం
బడి దగ్ధంబయిపోవుగాత యిటురమ్మ పాత్రనింకింపుమా

మ ధు వు

దప్పుగలేదు గమ్యమును తాపకమైన వయోవిహంగమో
తీప్పునఁ బాటునట్టి దదెక్కల పవ్వడియున్ వినబడున్
ద్రవ్వకు మూరకే తరతరంబుల గాధల నింతలోపలన్
గవ్వక పోబనేమొగద కాలమె సాశువడేగలాగునన్

కథయు మాసినవారిగూర్చి పృథగా గాసిల్లఁగాఁదోకు మీ
క్షుధతో క్షోభిలునట్టివారి నటులే క్షోభించనీ యొక్కఁడే
క్రుధతో మందెడివారి మండిపడనీ గోడేదీయున్ లేక యీ
సుధతోనుందము హాయిమైమఱపుగొంచున్ స్వవేధతో పృథగ్

వాద వివాదశీలరగు వారలలోపల వారినే తలచి
మోదుకొనంగనిమ్ము గతమున్ గుఱియించిన చింతనీవి వా
మీదను బాటవేయుము ప్రమేయము వేచొకడంచు లేని ని
ష్టేద సుఖానుభూతికి నభీ ! గ్రహియింపుము పానపాత్రికిన్

ఆసుమపేశలంబయిన హస్తముతోదుత నిట్లువచ్చుదా
జెనవమిచ్చు నీయలఁతి యందెలఁమోత నడంగిపోయెలే ?
నానఖి చిన్ని దివ్వెకతవన్ చెనుచీకటివోలే నీశ్రవో
వాస మొనర్చుకొన్న యలవాద వివాదపు ఘర్షరచ్చసుల్

కోమలి ! స్వర్గమున్నదనుకొన్నను వయ్యెడఁ జీటఁబెట్టినన్
ఘామినిలేని సౌఖ్యములు బొందియటన్నది లేకయుండఁగా
నీమటుకీపు నామటుకునేనును బొందెడిదేమి ? యిట్టివే
లే ! మొదలే పురంబనుచు లేకయె యంతిపురంపు ముచ్చటల్

ఉమర్ ఖయ్యాం

నీదరి తీయతీయనగు నీరములుండఁగ దాహమార్చుకో
నూదిని బావిద్రవ్యుకొనఁజూచెదవా? యిటు లోకమంతయున్
నీదయియుండఁ బోవిడిచి నింగికిఁ జేతుల నెత్తఁబోదువా ?
చేదుకొనంగఁ బై నెపరొ సిద్ధముగాగను నున్నయట్టులన్

నీకయి యేమిసాయపడు నింగియె బోరగిలంగఁబడ్డ పె
న్మాకుడులాగునన్ గతియు మోక్షములే కటులుండియున్నదే
సాకి ! నిజానకింక మనసంగతియన్నను దానిక్రిందుగాఁ
బ్రాతెడీక్షుద్ర కీటకపుదాటిది యీమదిఁ దాఱజూచినన్

ఊసరమండు రాలిపడుచుండు తుషారమునిల్చు టెంతసే
పేసఖి ! కంటినెంత మెఱపించిన నెంతగ సూర్యరశ్మిచే
నూపరవెల్లి మారుపులనొందిన నస్థిరభోగపాళి యం
తే సుమి ! మానవాళికి లభించిన నిండు లభింపకుండినన్

నేటికె యుండజూచుకొననేరని యట్టి యభాగ్యులన్ మఱే
నాటికొ దాచియుంచు పిసినారులఁబట్టుక కాలమొక్కటే
గాటికిఁదోలుచున్ బకపకన్ నగుచున్నది చూడు కూలికిన్
గూటికిఁ జెడ్డవారలిరుగో ! యనుచున్ జెయివెట్టిచూపుచున్

మూటలాగట్టి బంగరువు మ్రొక్కులువెట్టు నతండునీళ్ల చె
ర్లాటమొనర్చు నాతఁడును రాశికిఁజేరెడునట్టి దొక్కటే
చోటిక నెంతత్రవ్వి వరిశోధనఁజేసినఁ దత్సమాధులన్
నాటిపసిండి నొక్కనలినాధము చిక్కదు నేటిభుక్తికిన్

మ ధువు

నిన్నగతించెనే యనుచు నెవ్వగఁబొందుట యెంతో రేపు రా,
నున్నదియంచు సంతసమునొందుట యంతియనుమ్ము రమ్మ నీ
పున్నెము నిన్నలో గలసిపోవును నేఁడునుగూడ నెచ్చెరీ!
మన్నలుగాదె? యీకనులు చూచుచునుండగ నెన్నొనిన్నలై

ప్రియజనమేస్థలిన్ విడిచిపెట్టెనొ యీ మనకాస్థలమై యా
శ్రయమయి చూచితే యెటు పసంపదవోదయరాగ విండితిం
బయిసియో? య్యగూర్పుము రయమ్మునఁ గాలముఁజీటిపోయి ఘా
శయసమునొంది యింతెపరిశయ్యల మాదుమొ యెల్లి నెచ్చెరీ!

పోకలు పూచుచున్నప్పడె పోకలఁ దమ్ములపాకు తీగియల్
ప్రాకుచుఁ బ్రాకుచున్నపుడె పైపయివచ్చి లవంగవాయుపుల్
సోకుచు సోకుచున్నపుడె సుందరి! యీ లవలీనికుంజమం
దేకతముండి నేఁడు సుఖియింతము రేపటిమాట కేమిలే

పూచుగులాబి యిట్టులనె పూచుచునుండదు సర్వకాలమున్
వాచెలి! నేఁడు దాచినధనం బటువచ్చెను చూడుమెట్టులన్
వేచెడినో వసంపవనపీఠులు నోచిననోము పంటలై
యూచెడిరాగ మూర్ఛనల నుండుదమందొకయందునిందులన్

అడవులఁ జేరబోను యతినై పురసీమల భోగకాలసన్
గమసను గాలమిల్లవును గాదను నీ పొదరింట నేరికే
నొడయుఁడగాక వేవొకరి యూడిగముం దొనరింపకుండు నె
య్యెడలను గామగంధ మొకయింతుకలేని ప్రియస్వరూపినై



ఎలదోటంబలె నవ్వుచున్ బ్రదుకుమీ! యెల్లప్పు డానందమున్
సెలయేతై ప్రవహింపుమీ మృతికిఁబై నీవేమియాదంచు లోఁ
దలఁతో యయ్యదియిప్పుడేయయితివన్ తత్త్వముగై కొమ్మియీ
యిల నీకప్పుడు హాయి నీగలదు సుమ్మి! తూగుటుయ్యేలయై

మున్నొకకాలమం దెవనిముద్దియయై యెటులకొ విలాస సౌ
భ్యోన్నతి నోలలార్చినదొ యొచెలి! యీ మధుపాత్రనేఁడు నీ
యన్నవ హస్తలాలనము లందుచునున్నది చూడు మన్నునన్
మన్నయి పోపుచుండినను మాయవాకో మన జన్మవాసనలో

ప్రియుఁడందీయఁగ చిన్ననప్పున గులాచీనీడలో నిప్పుడే
క్రియ నీ వీ మధుపాత్ర యాపెదవులన్ గీలించుచున్నావొ య
ట్లై యిఁకన్ ముందు నొకానొకప్పుడును గీలింపన్ వలెంజుమ్ము ని
ర్దయతిన్ పృత్యువొసంగనున్న విషపాత్రన్ నైతమేనింజెలి

తడవకు బాసఁజేతునిఁకఁ ద్రాగనెత్రాగనటంచు మత్తునన్
విడిచినవేళఁగాని మదినిల్వకత్రాగఁజొత్తునంతలో
బడియఁగనేల కల్లయని జాగదవస్థయు ఈ జగమ్మునన్
గడచినమత్తుకై పడినె కల్లగఁదోచుచునుండనెచ్చెలి !

సుదతి వచింపలేదుగద! చూచెడికన్నువచించునోరు తా
మొదలెదిచూడలేదుగద! మూలమునందునె యింతమోసమా
బ్రదుకునుముందుఁబెట్టుకొని పల్కల కల్ల నిజాలకేటికీ
కదనములాచరించుటలు కన్గొని నవ్వగునేమొయ్యాత్మకు

నీయభిలాషలెల్లఁ దుదనెగ్గవు పూచిన పూపులన్నియున్
తాయలుగావు సౌఖ్యమునఁ గట్టమటన్నది దాగిరుచ్యమున్
జేయును గ్రొత్తకొత్తగను నీధువునం జిలుచేదువోలెనె
న్నో యటుచూడు కంటకములొక్క పువుంబడయన్ గులాబికిన్

అబ్బెగులాబిపూఁబెదవి యంచును ముద్దిడుకొంచు నుబ్బి త
బ్బిబ్బులపాలుగాదు ముదిపెంకగు మూతికిఁదోడు ముద్దె యె
చ్చిబ్బె యటంచు నేవపడదీ మధుపాత్రకుఁ జూడు మొక్కచే
నిబ్బరమిట్టి నిబ్బరము నీకును నాకును నిల్వస్వర్గమే

ఎఱిగి యెఱుంగకుండ మన యీ మనసుండినయప్పుడే తదం
తరమున నీదునాదు సుఖతాండవమున్నది యట్టి చొక్కా చే
కుఱఁగయికోసలెన్ మధువు కొంచెము గొప్పయుఁ గాకయుండఁగన్
దరుణిరొ ! యెద్దియేని రుచితప్పదిటున్ పొనరింప నెర్పినన్

వెలఁదిరొ ! యేమిటో వెలఁగబెట్టెడి దీయికన్న స్వర్గమెం
దులఁ బువుబోలులున్ బొపుల తోటలెరా ! యమృతంబికందునన్
గలదనవత్తు వో మధువుకైవడిఁ గ్రోల మనస్సుగొల్పదే
కొలదికొ తీపిచే మొగముగొట్టు నిటల్ చిలుచేదుగల్గిమిన్

పడతిరొ ! చేతికిచ్చి యొకభక్ష్యము నీవిది తిందువేని నీ
యొడలిని చెండితిందునను తొప్పునె దేవునికై నఁగాని మా
కిడుమని యేడ్చినారె? జనులీ రమణీయ పదార్థ సన్నిధిన్
విడువగ నేటికో యనుభవింపఁగ నాజ్ఞవిధించు నేటిరొ

పడసినయట్టి యీయెడలు ప్రాతవడెన్ గడుఁ గ్రొత్తకొత్తవౌ
నొదలికి నంబరాలు పడుచున్నది లోపలి యాత్మ యున్న యీ
తొడుగిదిగూడ నాశమయి తోడుగ నేనును మామమాదునో
కదతెది భాయ్ మా ఉప్పులుము కెవ్వఁడెటుంగఁ జెప్పెడిన్



చె ల్లి

ఏటి విరమ్మనన్ బరుగులెత్తెడి జీవికయన్నదొక్క కో
నేటివలెన్ గుడుర్కొనియె నేడిక నీచిటునవ్వు చెన్నెలన్
బోటిరా ! చిన్నినావయి పోవుమదిన్ విహరింతు నెప్పుడున్
గోటనె స్వర్గసీమలను కోట్లకుఁ గోట్లు సృజించివైచుచున్

సీసపు ముక్కలై గురులుచెప్పిన ముక్కలు చేతులన్ బద
న్యాస మొనర్చి బిట్టలసినాడను నే మరుదేశయాత్రచే
అసవప్రాత తెమ్ము చరియన్ దెరలించుక పైకిఁ బొద్దునే
దో నెలయేటి పొంగునయి మొక్కమెయిన్ బ్రవహింతునెచ్చటో

పలపయి పూలలోపలను వాచవియై మధువందు నీయెడన్
విలసనమైనదేదో యది విన్నది బుల్బులు కంఠమందునన్
బిలుపుగఁ జేరవచ్చినది ప్రేయసి ! యీమలయానిలమ్ములో
చలువయు వేడిగాని యొక సౌఖ్యముగా మనసఖ్యమూనుచున్

కోమలి ! కాలమన్న నులుకుంబెరుమాళ్ళి కఁగప్తమందుమా
యేమియుఁ జెప్పిరాదు సుఖమేనొక యింతయుఁజెప్పిపోదు తా
నేమది మోసగించుకొను ఎట్టిసరాగమొ పాటజూచితే
భూమిజనమ్మలీ బ్రదుకఁబోయెడి ముచ్చట మూడునాళ్లకుఁ

నీకనుగ్రుడ్డునందలి సునీలములో నెటుమూలమున్నదో
యీకనుపట్టు వర్ణములకెల్ల నచే యొకఁడాదియుండెడికొ
లోకసుఖానుభూతికిని లోపలనీకటుగానిచో వృధా
మోకలువాకలుకొ బుప్పుల పొల్పులు బుల్పులుగాని పిల్పులుకొ

* * *

వి థి

చిరతియెలేకయుండ విధివేలు లిఖించుచు ముందుముందుకుకొ
జరుగుచుఁ బోవుచున్నయది చానరొ! యీజపముల్ తపమ్ముల
క్షరమును సైతమున్ జెఱుపఁజాలవు నీకనుదోయి బాష్పముల్
వరదలు వాటియుకొ నిలిపివైవగలే వొకమాట నేనియుకొ

ఎందోయుండిన నన్ను నెందుకొబ్బకై యిందుకొ బడందొయుకో
యిందైనంబడియుండ నీకెటకొ నన్నేలా పడకొ లాగుచో
ముందీ దైవకృతాపరాధ మఖిలమ్ముకొ విస్మరింపంగ నా
కందిమ్మా మధుపాత్ర యీపెదవి కాయందమ్ముతోఁ బాటుగకొ

అచ్చరవంటికన్నె యింక నా సుకుమారపు హస్తమందునో
నిచ్చలుచూచినన్ మధువునింపిన గిన్నె రసస్వరూపమో
అచ్చము కెంపువన్నె యిహమందున నింతకు మించియున్నె యే
మిచ్చుట కింతకన్ననింక నెక్కడికో పడనీడ్చెదో విధి

జడములఁ జేసివైచినను సంతసమేయగుగాని వ్యక్తులన్
జడుల నొనర్చుచున్ దనదుసంగతి సంగతిగాఁగఁ జూచుకో
నెడద సహింపనోప మతఁ డీశ్వరుఁడే యగుఁగాక యాటకాఁ
డిడపెడఁగొట్టు బంతులమె యీవును నేనును వానిచేతకున్

విధియను నైంద్రజాలికుఁడు విశ్వముపేరిటి మంద్రపింఛ మి
వ్విధముగఁ ద్రిప్పినిన్ను ప్రనుపెట్టుటగాని నిజానకున్నవే
యుదయముఁ బొందు టస్తమయమొందుటలన్నవి యల్లప్రౌద్ధ కా
ల్కదపునె యంతెయేమొకద! కాంత! సుఖమును గవ్వమాత్మకున్

గంధము నప్పటప్పటికి గాలియెటున్ గ్రహియించిపీడునో
బంధమునందుఁ జిక్కియటె ప్రాణము తవ్వకొనంగఁ జొచ్చుఁ ద
త్పంధినిమాత్రమే నెఱుఁగఁజాలకపోతి నిరేమిచెప్ప ఈ
రుంధనకోకినే గడచెరోజులు మాసములేండ్లు పూండ్లునున్

కరివలె మాటిమాటికిని కాల్విదలించునుగాని యంతలో
తిరిగి మనోహరీ! మకరిరీరునబంధము పట్టివై చెడిన్
ఇరవిరఁబోయి ప్రాణమతి విహ్వలతన్ మొఱవెట్టినన్ బొరిం
గొరి ఫలమేమి పట్టువిడుపుల్ గ్రహియంపఁగఁ నేరకుండినన్

దేహమటన్న యీప్రమిద దీపముగా వెలుగన్ బ్రహ్మచర
స్నేహరసమ్ములేని యెడ జీవము వృత్తి యటన్న వర్తికే
దాహకమై సమస్తమును దగ్ధమొనర్చుటెకాదు తాను నం
దే హరియంచిపోవును చెరి ! వృధగాగవివృత్తి పేరటన్

ఏయొకనాటికేనిఁ జెలి : యీ పవలన్నదె లేకయుండఁగా
రేయి నడంగనున్నదియై సృష్టికిమూలము సూర్యబింబమే
పోయెడినొక్కొక్కొక్క మసిబొగ్గయి యందునిమిత్తమే యొక
భాయగమృత్యువాతని నజస్రమిటుల్ విడనాడకుండుటల్

కడచె గతంపు జీకటులు గాంచు వివేకపు నేటిప్రొద్దునం
బడసినయట్టి వెల్గున భవన్మరిపాక్షణ చంద్రబింబమై
వెడలఁగ భావవీధులను వేడుకవెన్నెలగాయఁ జొచ్చెడిన్
గడగుము చంద్రకాంతమటు భాయముతోడఁ గరంగి పోవగన్

మొలుచుకరాడు నీజపము మూలమునన్ హరియించి పోఁడు నీ
తలచని మాత్ర దైవమును దైవమటంచన నేవిశేషమున్
గలుగమిఁ దృప్తి యేమనకె కాదలదైవములేని వాఁడు కా
వలసిన యట్టులీ మనకు వానికిగూడఁ జగమ్ము గావలెన్

తొయ్యలి ! పువ్వుకన్నఁ బుపుతోడను బోల్పఁగఁబడ్డ యట్టి దిం
కెయ్యదొ యింపునింపునటు లీవలదైవముఁ జూచుకన్న వాఁ
డియ్యఖిలమ్మునాగను సమీక్షయొనర్చుటలోనె నిక్కమా
తియ్యన గానుపించెడి నిదే యగునో యుపలబ్ధియాత్మకున్

ఈవరుదెంచు సప్వడియె యెక్కుడుగాగఁ గరంచెడిన్ నను
నీవచనమ్ముకన్నఁ జెలి! నీవనునట్టిది నాకు వ్యక్తమై
పోవఁగలోని పొంగణఁగి పోవును వ్యక్తముగాక యుంటనే
దైవము సైతమింత మమతన్ బురికొల్పెడి నేమొ చూడగన్

*

*

*

పూఁ దోఁట

నుడుటను ముక్తిబిందువులు నూతనమైన ముప్పప్పట్టికం
బొదిగిన యాణిముత్తెముల పోల్కిని ముద్దులు మూటగట్టఁ బ
య్యెదసవరించుచున్ బొడువుపెండను తెప్పలనార్చు కొంచు బూ
దొదలకు నీవు నీరములువోయుట లరిదములొల్కఁ బోయుటల్

ఎడపక దోహదక్రియల నీ వొనరించెడిపట్ల మేనిపైఁ
బొడమెడునట్టి లేజెమరుమొగ్గలఁ జూచియుఁ జూచితానునుం
దొడిగెను బూలమొగ్గలను దొయ్యలి! యివ్వనరిక్కిచూడు మె
వ్వడువున వైచుచున్నవియొ వాయువులుం బిలపిల్లమొగ్గలన్

ఏరికి ముద్దుగొల్ప నొకటే మెయిముద్దును ముద్దుఁజూపఁగా
మాలతి ముద్దురాలవలి మాటికిఁ బాగులాబిముద్దులన్
జాలఁగ జాలఁగాఁ గురియఁ జానరా! ముద్దుబామూటగట్టు నీ
పూలవనమ్ముకే పలపుపో! యిటుచీపు మొగమ్మువెట్టినన్

స మి త్న

పూచినపోక కల్లుకొనిపోయిన తమ్ములపాకు చారలం
జూచుచు నీదుకంఠమునఁ జొక్కుదువా మధువానినల్లె వే
నీచలువలో దొలంకు సెలయేటిదరిన్ దృణవేదినుండి నీ
వే చవిచూచుచుండెదవ? యీరసపాత్రిక డించకుండఁగన్

*

*

*

స మి త్న

మీమనఃసంభాషణ
తేలవ్రాలు గంధాలయం.
:: పుష్పకళ్యాణ ::

మల్లీ! యిప్పుడెవత్తు మమ్మతిరుగన్ మందారమా! అక్కబుక్
దెల్లెండ్రే మనుకొందురమ్మ యొరయిందే నిల్చుచో మారతీ!
ఒళ్ళుం గొంచెము చేసితమ్మ యిటులీ పూరింపఁగా సాగినన్
గాళ్ళేసాగవు గాలి నీపయిననేగా! అమ్మ పన్నీరమా!

ఎగువన్ జల్లఁగబాటునట్టి సెలయేతే నిల్వబద్దమ్ముగా
పొగడా! నీడలు చూచుకోనె సరిపోవున్ బొద్దుప్రొద్దెల్ల నీ
నిగ మమ్మెక్కడఁ జూడఁదీరుబడియౌ నెంతెంతగా వేడ వే
గో గాల్తు చొక్కొక్కపు వ్యయిన వాడక వాడ వాసింతులే!

నాచి కబ్బెనచే? నాదు నంపంగి

బంగారమా! నీకుఁ బరిమళంబు

బట్టఁ జూచినను నీవేనచే? పున్నాగ!

వట్టి పంతానగోపాలమట్లు

ఎవరు ముట్టిరె? అవలీ! యేటికే యట్లు
వెఱచెదు వెన్నెల విసనకట్ట
పసితనంపుం బొద్దుమనలినన్ నీవింక
నందాల పాపవేనా అవంగి?

మాధవీ! నీదుతావి సూక్ష్మమున మోక్ష
మమ్ము, సురపొన్న నీ నీడ నాశ్రయించి
భుక్త శేషమ్ము లందిచ్చి పుచ్చుకొనుచు
నారగింతుము లెమ్ము ద్రాక్షరసమ్ము

ముట్టగరాము లేమమ్ము మొగలినిన్ను
బాకులుంగూడనా రేకురేకునందు?
నొరసికొనిపోద యొడలేగెదో భుజంగ !
అవునెవని హాయి వానికే యవగతమ్ము

పుట్టి పవడమ్ములను రాశిపోసినటులఁ
జిగిరిచితి వెంతచక్కఁ జక్కగనొమావి!
మేమిభంగిమ మయ్యది యెంతచూడ
నంత ముచ్చటగొల్పు వాసంతిమాకు

ఓ కన్నెపువ్వు! నీకా
యాకుమటుగె రాణివాసమా? నిల్వమ నీ
తాకోకచిలుక ! మేమును
నీకరణి పునర్భవింప నేరమె చెపుమా

జవ్వనపుఁ గోర్కెలంబలె
నవ్వన్నెల పులుఁగులలయ కటునిటునెగురన్
నివ్వటిలె చూడు మిప్పువు
లెవ్వరి యందంబు వారిదేయని తెలుపన్

ఎచ్చఁబెచ్చటి పూఁదావి నచ్చటచటె
కవ్వకొనిపోయి యెక్కడెక్కడనొ పెట్టి
తిరిగి వచ్చితివా? గాలిదిమ్మరీఁడ !
తొంగి చూచుచునున్నావ? దొంగజాడ

అడుగవలవేయు నాతఁడేయైన నింక
నెట్లు పర్వతరాజును జుట్టుకొనెదొ
ఓనదీసుందరీ ! వించె దొక్కమెయిని
మాకు సంగీతమో జగన్మాత పిలుపొ

ఎదుటన్ నవ్వుచు నాట్యమాడు సెలమేతేకాదు సుమ్మెట్టులిం
పొదవంజేసెడి సీగులాబులుచెలి! యొయ్యొయ్యనన్ విచ్చుచున్
నిదురన్ మేల్కొని తెక్కలార్చు పసివానింబోలి యిర్వంకలం
దుదయంబింప మహాదయంబగునె నేత్రోత్సాహమిట్లబ్బునే

దిన మపరంజితేకులనుదిన్న నవాబులుగూడ మంటిలో
మనుగను మారిపోవగను మంటినెదంచు గులాబులెట్టులన్
గనకము గ్రుమ్మరించెడినొ కన్నొనుచుంటివె? యిట్టె తెల్లవా
తిన దనుచుండగానె తమతెక్కలలోఁ బుప్పదోట సంతటన్

ఉ మ ర్ ఖ యాం

నవ్వుచునుండు పువ్వులను నవ్వుచునే పుటుకుంబుటుక్కునం
ద్రెవ్వఁగఁ జేయునాతనికిఁ దీగెలుపెట్టెడి ఘోషయున్ బువ్వు
కెవ్వునవేయు కేకలును గేవలమున్ వినరానె రాపుగా !
జవ్వని ! యెంతహీనమగు జన్మమొకో నరజన్మమన్నచో

నరుఁడయిపుట్టి కష్టసహనమ్మున నాటియుఁదేలు పిమ్మటన్
దిరిగి పశుత్వమొంది తనదేహముపై నభిమాన మూడ్వకే
దొరికిన దానితోనె పరితుష్టి వహించెడి పక్షిజన్మముం
దొరుకదె కోపమేటికొ తనుం బకుపంచును బక్షియంచనన్

తరువై యేండ్లును బూండ్లుగాగఁ బరమధ్యానంబునందుండి స్థా
వరమై పక్షికులమ్ముకున్ బసులునిల్వన్ నీడగల్పించుచున్
నరకంజొచ్చెడి వానికేని ఫలదానంబూను పుణ్యమ్మునన్
జరితార్థుండగు నాటికొ? యిటులఁ బుష్పంబంచు జన్మించుటల్

ఇక్కడి యీలతానిచయ మెంతటి త్యాగమొనర్చుచున్నదో
యొక్కొకపుష్పమేవికననోన్ముఖ మాటకుఁ జూచుచుంటివే
అక్కడి యామహీజకుసుమావళియున్ ఫలస్పృహజేయఁగా
నొక్కొకఁడెట్లు రాలిపడుచున్నదో యాత్మబలిం బొనర్చుచున్

భోగవిషమృత్యుల్ విఱిగిపోవును ద్యాగమటన్న పేరుతో
నాగమణిన్ సృజించి కరుణన్ బరమేశ్వరుఁ దీయకున్న నే
లాగునఁ గన్య యౌవనవిలాసము గోల్పడు బిడ్డకై మఱే
లాగునఁ దల్లి బిడ్డయెడలన్ దనప్రాణమె తీసియిచ్చెడిన్

పుట్టినవి పుట్టినటులుండి పూవులంత
యందగింపంగ నందు శతాశమేనిఁ
బడయఁగల్గితిమే సత్యభామచీర
లేడువారాల నగలెన్నో యెన్నోయుండి

పూవుమాటెకాదు గోవేని నగ్నమై
సేవఁగొనదె మాతృదేవి గాగ
సంతయేల చూడు మా శిశువేనియు
ముద్దురాదొ దిస్సమొలనెయుండి

ఇంత చలువనిచ్చునే యింద్రసీలంపు
మణివిధాన వానిమంటి యొడలె
వెలఁది యట్టియాత్మ విలసనంబొకనాట
మనకుఁ గూడనుండి జుణిగిపోయె

నాఁడు శరీరమెంత మలినంబయి యుండెనో యంతదుమ్ము కొ
ట్లాడుచునుండె నేఁడు మనయాత్మ చెలీ! విపరీత మేమనఁ
జూడుము సత్యమున్ శివము సుందరమా నొక స్వర్గవీధినా
వీడుదయించుటే పెరిగి పెద్దగుటల్ నరకంపురొందినా?

*

*

*

చ దు వు

ఆది నొతసత్యమేగాని యన్యమున్న
యంశమెఱుగని నరుని దేవాంశభవుని
సత్యమే పల్కుమనుచు నసత్యమతని
యూహకుండెచ్చితివి గావ? యోసి చదువ !

ఇది సత్యంబిది ధర్మమ౯ గమనమేనీ లోన లేకుండనే
తదనుష్ఠానమొనర్చు నిష్ఠనటు లస్తవ్యస్తముంజేసి యో
చదువా ! వేరొకడేదోమాయయనుచు౯ సైతానటంచు౯ మది౯
మదినేయుండఁగనీవ? యీచదువికై న౯ మానవా? మానవా !

* * *

గు రు వు

పసియాతండని వానినంత నిరసింజంజూతు వయ్యాశ్వరుం
బసిబట్ట౯ బరమోపయోగియను పూర్వజ్ఞానమే లేక యా
నిసువేడ౯ మనమేడ నాతని మనోనేత్రమ్మున౯ సర్వమి
వ్వసుధామండలమొక్క యీశ్వరకుటుంబంబట్లై తోచు౯ గురూ !

తగదోయీ ! విరమింపు మీచదువుచేత౯ వీని నీయంతవా
నిగ దిద్దంబనిలేదు నేర్పుగలదేనీ నీవె యివ్వానియం
తగమారన్ గృహిసల్పు మంతటను గన్పట్టు౯ భవద్జ్ఞాన మె
వ్వగ సూర్యమ్ముకె పో కభోముఖముగాఁ బర్యాప్తమైపోయెనో

వేదన

ఏసుఖభోగి మట్టి నుదయించెనొ ముట్టినమాత్ర నెట్లు క
న్మాసెనొ చూడు మెంత సుకుమారియొ యీలవలీకుమారి యే
రాసుత సొంపుకెంపు టధరమ్మున జన్మముగాంచు భాగ్యముం
జేసెనొ యాగులాబి దరిసింప మనమ్ము ద్రవించిపోయెడిన్

హాయిగబండి యేటి యధరాంచల మందున నిప్పుడిడ్డె క
స్మాయుచునున్నదీ లవలి ముద్దుల యీ లతకూన నేక్రియం
జేయుదు శయ్యగా నిటులె జీవుల కష్టసుఖమ్ము లెన్నకే
స్వీయ వినోదమార్గమున స్వేచ్ఛగ గ్రీడయొనర్చు దైపమున్

* * *

కాలము

నవయుచునుండ నొక్క పువు నవ్వుచునుండె మఱొక్కపువ్వు కా
లవశతజేసి చూడు మబలా : యిచటన్ మరువంపు మొల్క సం
భవమయినట్లై వేటొకట మన్నధ మొల్కయు రాలిపోవు నీ
భువి పరికింప నెంతమది పొంగునొ యంతకునంత క్రుంగెడిన్

అపు డేరాజునకైన మిక్కిలియు మీదొనట్టి జమ్మీదు నం
తిపురం బేదుల కాపురంబిపుడు చేతిన్ నోటికందించి క్రో
లుపులిన్ సైతముఁగూల్చు వీరబలుఁజీల్చున్ బక్షి గృధ్రమ్ము నీ
వె పరీక్షింపుము కాలమో యిది చెలీ ! వేధింపఁగా గాలమో

దండి కవీశ్వరుండు మును తాను వసించినచోట నెట్టులకో
విండెనో బ్రహ్మదండి గమనించితివే? యొకనాట నెచ్చటకో
వెండియు బైడి మూలుగులు వెట్టెనో యచ్చటనే యికేమనకా
చొండలు గ్రుడ్లువెట్టినవి తొయ్యలి కాలమహా త్వమింతయుకో

* * *

ప ర్య వేక్షణము

తెఱవ! యొకింతయెండ తెరదీయఁగఁ గన్నులముందు లోకము
తైటఁగె మఱింకలోని తెరదీసిన నెంతటి నుందరాతిసుం
దరమగు లోకమో తలుపుద్వారము గూడను బైగ లోపలకో
దెఱచెడి నాధుడా మనకుఁ దీయఁగ సాధనమా తలంపుమా

ఇహమున కొక్కమైన ప్రవహించును జీవనదార బుద్ధియకో
గుహ వెలువెడ్డ నీరచుటు కోమలి! యెన్నిదివాలు చుట్టినకో
బ్రహ్మరినె చెట్టుద్రొక్కినటు పాయదు తద్గహనమ్ము కప్ర మ
ట్లహరహముకో హరించుకొని యారుదుఁబోదు నెడారిగాలి నై

లోకంబం చొకఁడున్నమీఁదగద వెల్లుకో నీడయుకో దేహమే
సికుకో లెసపుడింక దేవుఁడనుచుకో నీవంచు నెట్లుండునో
నాకీమూలమెఱుంగరాదు సుమి! యెన్నాళ్ళేగురుం గొల్చినకో
సూక్తి! యాముడి విప్పగాఁబడదు జన్మంబెల్ల యత్నించినకో

స ర్య వే క్ష ణ ము

లోకము సృష్టికాఁబడుటలోఁగల యట్టి రహస్యమెద్దియో
వాతవగాహమానెడ తఱుంబున మాటిచివైచి యింత చీ
తాకొనరించు దీని వికృతాకృతి స్వాప్నికమైన యొక్క రి
మ్యాకృతి దిద్దితీర్చునె నిరాకులనిత్యసుఖాలయముగఁ

చిక్కిన రత్నగర్భను త్యజింపఁగనీయక యైహికమునకు
గుక్కుకపోవనీక యదిగో ! చెలి సర్వరసస్వరూపియై
చక్కనిచూపు మిక్కిలి ప్రసన్నుడుగుఁ భవదక్షులందు ర
దృక్కొక డున్నజాలు సకరీరపు స్వర్గసుఖము నొందగఁ

ఒక్క యిహంబటంచు నసలుండినచో నితఁ బ్రక్క సున్నముఁ
లెక్కకుపచ్చుగాని మొదలేయది భూన్యముఁజేసి సున్నకుఁ
మ్రొక్కులు వెట్టినక్షరలు మొండియుగంధము మొండిగాఁచి యీ
చక్కితలంపరాదు సుమిస్వప్నముసందయనకు మనోహరీ !

కన్నెటు లీవు త్రిప్పిననుగాని మనోగతమే ప్రధానమై
యున్నెడినుండి చూపెడ మనోమడినో ప్రసరించి నెచ్చరి !
వెన్నెలగానొ వెల్లుగనొ పృథసుముంగలిగింపఁ జొచ్చెడికొ
మున్ను మెఱుంగుగా నుదయముం గనియుండియుఁగూడ నెల్ల రో

మేనుననున్న సాణ మినుమిక్కిలిగా సుఖియించెఁ జైత్రశే
షానిలుతోడి యూపరిచయమున జీవితశేషమందునకు
చానరొ ! ప్రొద్దు పశ్చిమదికా ముఖమైనటు తోటమల్పుకుఁ
మానసమేనియుఁ మరలె మారునిటుల్ మనదేహధర్మముల్

ఆ నీలబాలుర డాకసమునందలి ముచ్చలతోడనాడఁగా
బూనుటదేమి చూచెదవు బొట్టు మధుద్రవమానిచూడు మీ
మానిని ! యెట్టులకొ నిదురమబ్బుపయిగా గనుపాపలాడునో
యేనిముసాన కానిముస మీహృదయమ్ము నవత్వమొందగన్

నియతియెలేని జీవికను నిద్దురతో నొకకొంత కాలముగా
క్షయమొనరించు కొన్నయది చాలునులే యికనైన యగ్రసా
శ్రయమున మేలుకొంచునిదురకొ నిదురించుచు మేలుకొంటులే
పయనమొనర్త మన్యమగుపట్టనియట్టి మహాపదమ్ములకొ

వ్రేలకిహమ్ము పట్టుకొని వ్రేలిడుకోక పరమ్ముకోస మె
వ్వేశను నోటితోవలను విచ్చెడి పుష్పమునందు వేడ్కయుకొ
రాలెడిపూవునకొ గనికరమ్మును నీకిడుచున్నదేదో య
స్మలము మాత్రమే గొనుము ముద్దియ ! రుచ్యమగుకొ సమస్తముకొ

నీసరసానులాప రమణీయత నీవు నెఱుంగకుండ నే
దూసుకపోవునే యెచటిదోయది యెయ్యెడకుం బ్రయాణమో
నాసకి నమ్మజాల చలనంబని లేకయె యిట్లుగారడి
వేసమువేయుచున్నదియొ వెళ్ళుచునున్నటు వచ్చుచున్నటులే

గురువులగొల్పి నేనొకడ కొందును నాకెయనుగ్రహింతురా
నరకమదున్నదంతయును నాచెలి ! యెట్టుల నెప్పు డిష్ట మా
కరణిని చూఱలాడుము సుఖమ్మొక స్వర్గమె నిల్వయుండు నీ
కౌఱకిక పాపపుష్పములగూరిచి నీకు విచారమేటికె

న రు : డు

పాపము పుణ్యమన్నయవి పాపగజూడగ భావమాత్రముల్
తేపకుతేపకున్ మనసుతీచిన మారుపునొందుచుండు ద
ద్రూపము నిర్ణయింపఁ దలతోకయు గానగరాదు వానితో
ఈపెనగం బనేమి మనయిష్టమెటో నుభముంద మట్టులన్

మొదలేవచ్చుటలేని ప్రాణమెటకుంబోఁ బోవునో తేల్చగా
మెదడెల్లఁ బదపాదెగాని కృషినేమేఁ గల్గునే లాభ మి
ట్టిదె కాబోలును లోకమంద మొఁత్రాడేలేని గోచీయట
న్నది సైతమ్మును కాలమెంతయో హతంబై పోయె యీరీతిగఁ

* * *

న రు : డు

కరచరణాదు లొక్కొకటికావలె కావలెనన్న కాంక్షచే
నరుఁడె గడించుకొన్నటు కనంబడుచున్నది యెన్నిదివ్య వ
త్సరములుపుట్టి చచ్చెనొకడా ! యొకప్రాణముతోనె యీతఁడా
పరమపశుస్స దీక్షనొకప్రక్కఁ బ్రపంచమునందు మున్నియుఁ

లరుణిరొ ! తత్తపస్సునను తానభివృద్ధికి జన్మమెత్తుచున్
మరణము నొందుచున్ నరుచు మాటికి నింక నెవందొ సర్వమున్
జరిపెనునంచు బుద్ధిదిగజాల్పు నిటున్ పొనరింప గండ గ
త్తెర యది మేమిచ్చినదా దేవునికిన్ దలపోయఁ డింతయున్

ఉ మ క్ ఖ యాం

పడతుక ! పానపాత్రికనె భగ్నముఁజేయఁగఁ నోపడెట్టి మం
దుఁడు తనచేతిమీదుగ నినున్ సృణియించుట దై వమైనచో
గెడపగలేఁడ లీలయనఁ గేవలమున్ మిషనీకు నీవెగా
మడిసి జనింతువంటయ సమంజసమాత్మ పురోభివృద్ధికిన్

తడవకునొక్క రూపమిడి తాసరి జూచుచు విన్ను దిద్ద నీ
యెడద జ్వలించు నీతపసునే యొక మృత్యువుగా శరీరమున్
విడిచెడివేళ నీవు పలవించుచు నుందువు చూచుచుండమో
బుడుతడు పంతులయ్య నొక భూతముగా తలపోయుచుండుట

మగసిరి యాడుపోడిమియు మానవుఁ డొక్కరుఁడే వహించినం
తుగనిన కాలమేనిఁగలదో యనిపించుచునుండు నెంతగా
వగచెనొ యర్థనారియగు వైఖరితో తలపోసి పాపమెం
తగ దురపిల్లెనో యిటులతా విడిపోవుటకై చునమ్మునన్

కాలమదెంతపట్టినదో కాంతరొ : యీమగయాడురూపులం
జీలగ నెన్ని సాధనలఁ జేసినఁగూడను ఒక్కరొక్కరిం
బోలుట యెచ్చుచేని గనమో మునుపుండఁగబోలు పౌరుషో
నీలన కాడువారలును మీసలుదువ్వి నయట్టి రోజులున్

చూడఁగ నొంటికంటిమెయి శుక్రముగా నరుడులిడి యుండియో
చేడె తపమ్ముచేసి పడసెన్ జుమి వేటొకకన్ను సైతమున్
వేడబమయ్యెఁగానియది వీసములబ్ధియటంచునున్నదే
జోడుగఁ గన్నులుండియును జూపొకటేకద యప్పుడిప్పుడున్

మాటికిఁ గంటిగ్రుడ్లొరసి మబ్బునుమబ్బును రాచుకొన్నటుల్
బోటిరోఁ చూపటన్న మెఱపున్ సృజించుచునుండ మాటయున్
నోట ధ్వనించుచున్నది మనోగతి నెప్పటికప్పునాసికన్
మాటి నొనర్చుకొంచుఁ గనుచూపును ముందిడుకొంచు వింతగన్

కొలుకులమధ్య సూక్ష్మతను గ్రుడ్డులకుంగల మేళనమ్ముచే
గలిగిన చూపెకారణముగా ధ్వనిపుట్టఁగఁబోలు నీపు క
న్నులెపుడుమూసి యుంచినను నోరసలే మెదలింపకుండినన్
జెలియరొఁ వీనిసృష్టియొక చిన్నము భిన్నముగాక సాగెడిన్

కోపమునందునన్ మనసు గ్రుడ్డిదియై కనలేక తిన్నగా
చూపుసృజింపఁగాఁబడెడిచోటును గ్రుడ్లనుబట్టి యొక్కచే
రాపిడిపెట్ట పాపమవి రక్తము గ్రక్కెడినంచెఱుంగఁగా
నోపకయెఱువారెననమో కనులెంత విచారమయ్యెడిన్

* * *

మ ధు ఘ ట ము

ఓసి ఘటమ్మ : యేమో యనుచున్నటులాంటివి నిక్కమే నినుం
జేసినవారు విక్రయముఁ జేసినవా రిపుడేమియైరొ యా
యూసె వినంగరాదిటుల నూహయొనర్తును 'లెమ్ము నీదు సా
వాసమె కారణంబగును వారును నీవలెనుండు రెందునో

ఈ నవఖండమండల మహితలహేలిన చక్రవర్తి నె
మ్మెనొ మఱేమో మట్టెదటు మృశ్మయపాతకౌనర్ప మట్టిపా
లేనికిఁ దప్పు కుఱ్ఱురి సరే! యొక కొంతనయమ్మో మాళిగ
ష్టానత నొందుకన్న నెదొ మానవహస్త మలంకరింతుట

మట్టిగనున్న నొక్క మకుమారపుమొక్క యెదేని దానిలోఁ
బుట్టి మనోహరంబయిన పుష్పము పూచునొ యేమో మట్టినే
మట్టితి చేయువట్టునఁ బ్రమాదపడం జనదోరి కుమ్మరీ!
వట్టుకపోవ రూరకయుఁ దాత్రిక చక్కఁగ లేకయుండిన

*

*

*

ప రి స మ్మా ప్తి

చూచితెనెచ్చెలి! చివురు జొంపపుసోరణ గండ్లనుండి దో
మూమల నెట్టులాడెడినో పున్నమచందురు డింకమీదఁ దా
నీ చనవుని రాకలిటులెన్ని యొనర్చునో యెంత నిల్వూ నీ
రై చనునో వృధా! మనల నారయలే కొకనాటి కిచ్చటన్

అప్పుతప్రాయముప్రాయమేగినది యీయారామమందున్ వసం
తము చందంబున రాలినారితటఁ బ్రతమ్ముల్ వలెన్ బ్రాణ మి
త్రములున్ జీవిక వట్టిపోయినది పాత్రంబోలి యీశాన్య లో
కమునన్ రోజుల రాకపోక లొకలాగై పోయె నీనాటికిన్

చెలి! మారంబయిపోయె నీచరణమంజీరస్వనంబల్ల బు
ల్బులు పాటంబలె నాశరీరమిఁక దొర్లున్ బ్రతచందాన నీ.
యిలపైనన్ రసహీనమాటు నరుగో! యెవ్వారో రానున్నవా
రలు కాబోలును గోచరించెదరు తారల్ వోలే కంజీకటన్

కడకు దాకకయున్నగూడ మునుత్రాగంగల్లు నామోద మే
ర్పడి జీర్ణించెనునాకు నాతనువుతోఁబాటి రసంబేనియు
జడియఁ మృత్యువు గిత్తువన్నయిక ద్రాక్షెనుందరీసఖ్యము
విడనేనాటికి జాటుకొందునను నేనే వాసనారూపత

పుడమి సమస్తము విడిచిపోవుచునుంటి నటంచెరింగితి
పడతిరొ నిన్నునైత మెడబాయుచు నుంటి నటంచెరింగితి
కడకు రవంతయేని యెరుగఁ వలనన్నదె లేక నాకు నే
నెడమయిపోవనుంటి నిపుడెన్నదెరుంగని పెద్దనిద్దుర

*

*





మహను ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPL A104 B181
పుస్తకం పేరు	ఉయ్యం శివారం
తారీఖు	26-10-24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	\NO
మొత్తం పేజీలు	41
విద్వ సైజు పేజీలు	NO
భాష పేజీలు	NO
లేవి పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	Kasimbi
పేజీలు విడదీసినది	Kasimbi
స్కాన్ చేసినది	prathap
పరిశ్ల చేసినది	RAMYA
పేజీలు పరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చేయబడినది	NO
తప్పులు	NO
పరిస్థితి	Good